

Den socialistiska valsegern var överväldigande. Denna knappa seger för Mitterrand i presidentvalet med ca 900 000 rösters övervikt blev följt av en jordskredsseger i valen till nationalförsamlingen. PS fick egen majoritet i nationalförsamlingen, ett resultat som överträffade förväntningarna. Resultatet i parlamentsvalen innebar att någon konstitutionell kris i Frankrike aldrig blev aktuell. De styrande posterna, president och parlament, innehas av samma politiska formation.

Den nya regeringen började omedelbart genomföra sitt program i kampen mot arbetslösheten och kampen för en fransk socialism. Regeringen har satsat på en expansionspolitik i kampen mot arbetslösheten. Man har stimulerat den offentliga sektorn och den inhemska konsumtionsförmågan. Nu snart ett år efter maktövertagandet kan man inte hävda att framgångarna varit särskilt stora. Arbetslösheten har passerat 2 miljoner-strecket, inflationen fortsätter att vara oförminskat hög och den franska francen är utsatt för ett starkt internationellt tryck. Lågkonjunkturen har fortsatt i övriga europeiska länder och i USA. Detta har inte bidragit till att underlätta den franska regeringspolitiken. I förhållande till USA har Frankrike medvetet betonat konsekvenserna av USA:s högräntepolitik. I sina strävanden att påverka den amerikanska politiken har Mitterrand på senare tid lyckats få flera europeiska länder bakom sin kritik. I de ekonomiska diskussionerna förhandlar Frankrike utifrån en position som västvärldens kanske starkaste anhängare av den västliga försvarsalliansen.

Dessutom är den franska inställningen till Sovjetunionen och utvecklingen i Polen mycket kritisk. Man kan kanske hävda att Mitterrand därigenom visar att ingen skall kunna tveka om att den franska socialismen är ett västvärldsfenomen och ingen skall kunna tveka om att Frankrike är berett att försvara friheten i Europa.

Ett betydande inslag i den franska socialismen är nationaliseringarna av de största industrigrupperna och kreditväsendet. Denna del av politiken har genomförts. Genomförandet har dock gått lite långsammare än beräknat bl a genom att lagförslaget fick behandlas på nytt i det franska parlamentet, då konstitutionsdomstolen menade, att statens ersättning till de tidigare ägarna var otillräcklig. Rekryteringen till de ledande befattningarna i de statsägda företagen pågår och förefaller ha gjorts i första hand efter kompetens men det är uppenbart att direkta kritiker av regeringspolitiken inte återfinns i de nationaliserade företagen.

Efter ett år av socialistiskt styre kan man knappast hävda att det franska folkets vardagsvillkor nämnvärt har förbättrats. Vardagens bistra villkor kan kanske vara orsaken till det relativa bakslag socialistpartiet gjort i de nys avhållna kanton-valen.

För att avsluta med råd om rosor: På våren, när frost-risk inte föreligger, tuktas rosen, så att den blommar skönt i sommarsolens sken.

Lund i mars 1982
Björn Beckman

Referenser

- Beckman Björn Det franska presidentvalet i Statsvetenskaplig Tidskrift Vol 77 s 258–264
- Frears J R The French national assembly election of March 1978 i Government and Opposition Vol 13 s 323–340
- Goldey DB, Johnsson R W The French general election of march 1978 i Parliamentary Affairs Vol 31 s 294–323
- Hainsworth Paul Majority for the president: the French elections of 1981 i Parliamentary Affairs Vol 34 s 436–450
- Le Monde Dossiers et Documents. Les élections législatives de mars 1978
- Revue Française de Science Politique: Vol 28 No 6: Les élections de mars 1978. Vol 31 No 5/6 Les élections de 1981: quatre éclairages
- Safran William The French Polity. Longman 1978
- Sjöberg Hans Frankrike, Politik och samhällsutveckling. Rabén & Sjögren 1980
- Wright Vincent The change in France i Government and Opposition Vol 16 s 414–431

Förtroendevalda i kommuner och landsting

1 Inledning

1.1 KDK:s tillkomst, uppgifter och tidigare betänkanden

Kommunaldemokratiska kommittén (KDK) tillsattes hösten 1977 som ett direkt resultat av regimskiftet 1976. Regeringsförklaringen vid detta tillfälle innehöll vissa kommunaldemokratiska markeringar, bl a löfte om att en utvärdering av kommunindelningsreformen skulle komma till stånd.

KDK fick i sina första direktiv (Dir 1977:96) i uppgift bl a att utarbeta förslag till en utvärdering av kommunindelningsreformen. Dessutom skulle kommittén överväga reformer som kan stärka medborgarinflyandet i kommunerna samt undersöka verkningarna av den gemensamma valdagen och den treåriga mandatperioden på den kommunala demokratin.

I sitt första betänkande lämnade kommittén 1978 förslag till en utvärdering av indelningsreformen i form av ett forskningsprogram.¹ Uppgiften att genomföra forskningsprogrammet anförtroddes kommunaldemokratiska forskningsgruppen, i vilken ett stort antal statsvetare och några kulturgeografer varit engagerade. Forsk-

ningsprogrammet, som kostat drygt 7 milj kr, har finansierats genom ett särskilt anslag av riksdagen. Vid sin fullbordning våren 1982 har det avkastat ett femtontal rapporter. En redogörelse för forskningsprogrammet presenteras i ett kommande nummer av Stv T.

I 1977 års direktiv framhölls bl a inrättande av s k lokala organ som ett sätt att stärka medborgarinflytandet. På detta område har KDK hittills avgivit tre betänkanden.² En kvarstående uppgift är att lämna förslag till permanent lagstiftning om lokala organ; den nuvarande som gäller sedan 1980 är provisorisk.

I ett betänkande 1979³ redovisade kommittén sina synpunkter på den gemensamma valdagen och den treåriga mandatperioden och förordade därvid återgång till separata valdagar och fyraåriga mandatperioder. Kommittén har dessutom redovisat genomförandet av de kommunala folkomröstningar, som ägt rum t o m 1980.⁴

1.2 Betänkandet om de förtroendevalda

I januari 1982 lämnade kommittén sitt sjunde betänkande. Det bär titeln *De förtroendevalda i kommuner och landstingskommuner* (SOU 1982:5). Det grundar sig på de tilläggsdirektiv, som kommittén fick 1979 och som redovisas nedan.

Efter det inledande kapitlet ges i kapitel 2 en beskrivning av den kommunala demokratis utveckling främst under 1970-talet. I de därpå följande tre kapitlen beskrivs dagens förtroendevalda och deras aktuella uppgifter ur olika aspekter: de förtroendevalda från strukturell synpunkt, de förtroendevalda och de politiska partierna samt arbetet i de kommunala och landstingskommunala organen. I det sjätte kapitlet behandlas de ekonomiska förmåner som är knutna till uppdraget, bl a arvoden och pensioner. Avslutningskapitlet innehåller överväganden och förslag.

2 Utgångspunkter och problemställningar

2.1 Striden om indelningsreformerna

På 30 år har antalet kommuner minskat från cirka 2 500 till knappt 300. Denna utveckling har ackompanjerats av en långdragen strid om kommunindelningsreformerna som pågått sedan början av 1960-talet. Det har framför allt varit om konsekvenserna för den kommunala demokratin som striden stått. Reformens kritiker inom de borgerliga partierna har framhållit att det minskade antalet förtroendeuppdrag, en befarad konsekvens av de sammanslagna kommunerna, skulle medföra minskat medborgarligt deltagande i den kommunala förvaltningen. Indelningsreformens arkitekter inom socialdemokratin har ifrågasatt om minskningen av uppdragen skulle bli så stor som kritikerna befarade.

Med tillgång till facit kan man nu konstatera att

minskningen blev dramatisk. I slutet av 1960-talet fanns det 13 kommunala uppdrag per 1 000 invånare. 1980 var antalet 5.5.

Under de senaste åren har olika borgerliga regeringar genomdrivit reformer som i viss mån kan bidra till att öka antalet uppdrag. Det har bl a skett genom tillkomsten av lagstiftningen om lokala organ samt genom beslut om delningar av ett antal kommuner.

2.2 Direktiven

Till grund för det aktuella betänkandet ligger de tilläggsdirektiv (Dir 1979:68) som kommittén fick i juni 1979. I den del av direktiven som berör de förtroendevaldas villkor gavs kommittén bl a i uppgift att undersöka vissa ersättningsfrågor med hänsyn till eventuellt behov av ytterligare åtgärder samt att föreslå åtgärder som kan underlätta för kommuninvånarna att ta på sig förtroendeuppdrag och som därmed kan underlätta en allsidig rekrytering.

2.3 Anknytningen till forskningsprogrammet

Flera av rapporterna från kommunaldemokratiska forskningsgrupper har i hög grad kunnat nyttiggöras i beskrivningen och analysen av det nuvarande tillståndet för de förtroendevalda och den kommunala demokratin. Det gäller framför allt Gunnar Wallins m fl rapport om kommunalpolitikerna⁵ samt Janerik och Gullan Gidlunds studie av de politiska partiernas roll i svenska kommuner.⁶ Kommitténs sekretariat har i samarbete med landstingsförbundet genomfört en enkätundersökning med cirka 2 000 förtroendevalda i landstingskommunerna, ett projekt som i rakt nedstigande led härstammar från den wallinska undersökningen av kommunalpolitikerna. En rapport om denna undersökning föreligger i maj 1982.

3 Kommitténs synpunkter och förslag

3.1 Allmänt

Kommittén har i sitt betänkande givit en fylig beskrivning av förhållandena i kommuner och landstingskommuner med särskild hänsyn till de förtroendevalda. Därmed fyller betänkandet i viss mån samma funktion som allmänt referensverk för 80-talet som kommunaldemokratiutredningens huvudbetänkande⁷ gjort för 1970-talet. KDK:s betänkande är förhållandevis mer utförligt när det gäller uppgifter om landstingskommunerna än KDU:s.

KDK har koncentrerat sin analys på följande problemområden:

- de förtroendevaldas avspiegling av väljarkåren
- förtroendeuppdragets antal och spridning

- graden av specialisering bland de förtroendevalda
- de förtroendevaldas arbetsituation
- de förtroendevaldas ekonomiska villkor
- de politiska partiernas resurser

Indelningsreformen har, konstaterar kommittén, medfört ett systemskifte i de svenska kommunerna. Det äldre kommunaldemokratiska systemet, som kännetecknades av bl a små enheter och lekmanförvaltning, har avlösts av ett system som kännetecknas av större enheter och lekmanstyre, ett system som har rikspolitiken som modell. Därigenom har även politikerrollen i grunden förändrats. De förtroendevalda lever numera i en konflikt mellan rollen som beslutsfattare och rollen som representant. Den viktigaste orsaken till konflikten är bristen på tid. Den alltmer tidskrävande beslutsprocessen har också medfört att det blir för litet tid över till att följa verksamheterna på fältet och lära känna förvaltnings- och institutionspersonalen samt servicekonsumenterna. Sökandet efter en ny politikerroll utgör ett framträdande inslag i den pågående omprövningen av kommunalpolitikens praktik.

3.2 De förtroendevaldas avspeglning av väljarkåren

De förtroendevalda avspeglar väljarnas åsikter betydligt bättre än de avspeglar deras sociala struktur. Som Westerståhl visat återspeglar de valda sina uppdragsgivares åsikter på ett tillfredsställande sätt även om åsiktsskillnaderna är kraftigt uppförstorade på det partipolitiska planet. Åsiktsrepresentativiteten har varken förbättrats eller försämrats sedan 1960-talet.⁸

Vissa grupper: kvinnor, ungdomar, småbarnsföräldrar, äldre, arbetare, lågutbildade, socialgrupp III och icke-offentligt anställda är underrepresenterade, dock att kvinnor, lågutbildade och yngre blivit bättre representerade under 1970-talet. Kvinnornas andel av de ordinarie uppdragen har sedan början av 1970-talet ökat från 15 till 25 % i kommunerna och från 15 till 31 % i landstingskommunerna.

Kommittén anser att en allsidig representation har ett värde i sig. Den avvisar tanken på kvotering eller dylikt för att påverka uppdragens fördelning på olika grupper och förordar en kombination av åtgärder för att underlätta de förtroendevaldas arbete, varigenom rekryteringen skall underlättas.

3.3 Uppdragens antal och spridning

Antalet ordinarie uppdrag i kommunerna har under 1970-talet sjunkit från 60 520 till 45 853. På landstingssidan har uppdragen ökat från 3 673 till 4 651. Det tidigare så vanliga mångsyssleriet förefaller vara på tillbakagång. Numera går det 1,4 respektive 1,7 uppdrag per

förtroendevald i kommuner respektive landstingskommuner. Enligt Wallins rapport har tre fjärdedelar av de kommunalt förtroendevalda endast ett uppdrag.

Enligt kommitténs mening motiverar den rådande uppdragskoncentrationen inte några åtgärder för ytterligare spridning av uppdragen. Däremot anser kommittén att antalet uppdrag bör utökas, vilket på den kommunala sidan kan ske genom inrättande av lokala organ.

3.4 Graden av specialisering bland de förtroendevalda

Den helt dominerande delen av de förtroendevalda sköter sina uppdrag väsentligen på fritiden. Endast ett fåtal är engagerade på hel- eller deltid. Dock har de sistnämnda kategorierna vuxit till kraftigt under 1970-talet. Antalet kommunalråd har sedan 1971 ökat från 309 till 491. Under samma tid har antalet landstingsråd ökat från 48 till 98. 1980 fanns det 143 personer engagerade på deltid – 50 % och däröver – i kommunerna. I landstingskommunerna var antalet 54.

Kommittén har funnit att specialiseringen bland de förtroendevalda i detta hänseende ter sig både naturlig och rimlig med hänsyn till den kommunala och landstingskommunala verksamhetens expansion. Antalet hel- och deltidsengagerade skall enligt kommitténs mening bestämmas av behov och önskemål i den enskilda kommunen och landstingskommunen.

3.5 De förtroendevaldas arbetsituation

Beträffande *tidsåtgången* för uppdragens fullgörande har man funnit att de förtroendevalda i kommunerna ägnar i genomsnitt 16 timmar i månaden åt sina kommunala uppdrag. En liten grupp, i en medelstor kommun ett tiotal personer, är engagerad i stor utsträckning och avsätter ungefär en arbetsdag per vecka åt kommunalt arbete. 84 % ägnar högst 23 timmar i månaden åt sina kommunala uppdrag.

Landstingsledamöterna ägnar, under en månad då landstinget sammanträder, cirka 30 timmar åt sammanträdet och förberedelser för detta. Ledamöter i landstingskommunala nämnder lägger ned 13 timmar i månaden i genomsnitt. Kombinationen landstingsledamot-nämndledamot är vanlig.

Resorna till och från sammanträdena tar för kommunpolitikerna i genomsnitt en dryg halvtimme, medan landstingspolitikernas resor tar 3–4 gånger så lång tid. De förtroendevalda i gemen är i hög grad beroende av bilen för sina sammanträdesresor. Vad gäller *sammanträdestiderna* äger praktiskt taget alla sammanträden i landstingskommunerna rum på dagtid. I kommunerna är dag- och kvällssammanträden ungefär lika vanligt förekommande. Rätten enligt KL 1977 till ledighet från förvärsarbete för att fullgöra politiska förtroendeupp-

drag har påskyndat denna utveckling. 80–90 % av de förtroendevalda är nöjda med sammanträdestiderna.

Problem med barnpassning under sammanträdestid anses vara en viktig förklaring till småbarnsföräldrars obenägenhet att ta på sig förtroendeuppdrag. Tillfrågade om sin syn på hur man ordnat barntillsynen svarar mellan två tredjedelar och 90 % av de förtroendevalda att de löst barntillsynsfrågan på ett tillfredsställande sätt. Detta utfall utesluter inte att barntillsynsproblem faktiskt utgör ett hinder för rekrytering av föräldrar till små barn. Det tyder snarast på att de som f n är engagerade anpassat sig till rådande villkor. Kvinnorna är – självklart skulle man vilja säga – allmänt sämre ställda än männen med avseende på barntillsynen i anslutning till sammanträden.

Två tredjedelar av kommunpolitikerna och tre fjärdedelar av landstingspolitikerna upplever något slags *konflikt* mellan rollen som förtroendevalda och andra roller. Konflikten mellan uppdraget och hem och fritid är den mest framträdande konflikttypen för kommunpolitikerna, medan konflikten mellan uppdraget och förvärsarbetet kommer främst bland landstingspolitikerna.

Enligt kommittén bör sammanträdestiderna, som ett led i förbättringen av de förtroendevaldas arbetsförhållanden, i görligaste mån anpassas till önskemålen hos ledamöterna i de enskilda organen i kommuner och landstingskommuner. Även de kvinnliga förtroendevaldas behov av hjälp med barntillsyn vid kvällssammanträden framhålls.

En majoritet av de förtroendevalda är nöjda med *beslutsunderlaget*. Dock vill nära hälften av nämndledamöterna i kommunerna ha mer material, medan var tredje nämndledamot på landstingssidan anser att man får för mycket. Mellan 20 och 30 % anser att materialet är för svårt. Enligt kommittén bör ökad hänsyn tas till de förtroendevaldas skiftande behov av material. Förvaltningarna i kommuner och landsting bör anstränga sig ytterligare med att göra beslutsunderlaget lättare tillgängligt för de förtroendevalda.

Kommittén föreslår att *ämnetsområdet för interpellation och fråga* utvidgas till att omfatta inte bara ämne som tillhör fullmäktiges/landstingets handläggning utan även ämne som tillhör styrelsens och annan nämnds eller berednings handläggning.

3.6 De förtroendevaldas ekonomiska förmåner

Kommunallagen ger fullmäktige/landstinget stor frihet att besluta om ersättningar till de förtroendevalda utifrån lokala förutsättningar. Denna frihet har utnyttjats i stor utsträckning, konstaterar kommittén. De högsta ersättningarna som förekommer framstår som måttliga vid jämförelse med vad som är gängse på den allmänna arbetsmarknaden. En fjärdedel av de förtroendevalda

drabbas av inkomstbortfall till följd av uppdragets fullgörande. Kommittén varnar för rekryteringssvårigheter på sikt, om man inte beaktar de förtroendevaldas behov av att både hållas ekonomiskt skadelösa och att få ekonomisk erkänsla för det nedlagda arbetet.

I denna anda föreslår kommittén att möjligheter öppnas i kommunallagen att ge *ersättning för förlorad arbetsförtjänst*. Sådan ersättning bör kunna utgå för alla typer av uppdrag, oavsett om de gäller heltids- eller deltidsuppdrag eller enstaka uppdrag. Ersättning lämnas med belopp som anknyter till sjukpenningförsäkringen. Kostnaden ersätts av uppdragsgivaren. Reservation respektive särskilt yttrande har avgivits av ledamoten Göran Åstrand (m) och sakkunnige Olof Jonsson i fråga om den föreslagna ersättningsformen. Åstrand reserverar sig mot anknytningen till sjukförsäkringen. Kommittén föreslår även att möjlighet öppnas för kommunerna och landstingskommunerna att ersätta hemarbetande förtroendevalda med skäligt belopp.

Under senare år har debatt uppstått kring det förhållandet att f d heltidsengagerade kan uppbära s k visstidspension vid sidan om annan förvärsinkomst. Kommittén anser att visstidspension skall ses enbart som ett ekonomiskt skydd, varför *hela eller del av pensionen bör samordnas med inkomst*. Om sådan samordning sker, kan åldersgränsen för visstidspension slopas. Då finns inte heller något behov av särskilda regler för avgångsersättning.

3.7 Partistödet

Partistödet i kommunerna har under 1970-talet ökat från 28 milj kr till 102 milj kr. Det landstingskommunala stödet har ökat från 9 milj kr till 48 milj kr under samma tid. Partistödet spelar en mycket viktig roll för verksamheten i partiorganisationerna. För cirka 40 % av de lokala organisationerna svarar stödet för den helt dominerande delen av inkomsterna. Regionalt svarar det i många fall för hälften av inkomsterna.

Partistödets successiva utbyggnad har haft positiva effekter från kommunaldemokratisk synpunkt. Med hänvisning till den centrala roll partistödet spelar för partiverksamheten lokalt och regionalt anser kommittén det viktigt att partierna får stöd även i ekonomiskt svåra tider.

Kai Kronvall

Referenser

- 1 Utvärdering av kommunindelingsreformen. Förslag till forskningsprogram (Ds Kn 1978:5)
- 2 Lokala organ i kommuner. Modeller för försöksverksamhet (Ds Kn 1979:10) Specialreglerade uppgifter för lokala organ i kommunerna (Ds Kn 1979:11) Di-

- rektvalda lokala organ. En principdiskussion (Ds Kn 1981:8)
- 3 Den gemensamma valdagen och mandatperiodens längd (Ds Kn 1979:15)
 - 4 Kommunala folkomröstningar i Sverige 1978 och 1980 (Ds Kn 1981:2)
 - 5 Gunnar Wallin, Henry Bäck, Merrick Tabor: Kommunalpolitikerna (Ds Kn 1981:17 och 18)
 - 6 Janerik Gidlund, Gullan Gidlund: Ty riket är ditt och makten. De politiska partiernas roll i svenska kommuner (Ds Kn 1981:15)
 - 7 Kommunal demokrati (SOU 1975:41)
 - 8 Jörgen Westerståhl, Folke Johansson: Medborgarna och kommunen (Ds Kn 1981:12)

Die "Bundesrepublik Deutschland"

Eine Staatsbezeichnung im Konfliktfeld der Politik

Die Sprache stellt sich nicht nur dar als Medium der Politik, sondern sie kann ein Element der Politik selbst sein. Wer die Dinge benennt oder definiert, schafft Realitäten. Je nach politischer Interessenlage werden Begriffe inhaltlich besetzt oder neu definiert; denn wer seine Definition durchsetzt, beeinflusst die Sichtweise eines Sachverhalts, kann damit politische Verhaltensweisen und Meinungen präjudizieren. Die deutsche Geschichte der vergangenen hundert Jahre liefert dafür reichhaltiges Anschauungsmaterial. Mit den Jahreszahlen 1871, 1919, 1933 und 1949 verbindet sich die Entstehung unterschiedlicher politischer Systeme in Deutschland, wobei sich die jeweils nachfolgende als Überwindung und "definitorischer Gegner" der vorhergehenden politischen Ordnung verstand.¹

Unter den Bedingungen der Teilung des Landes hat die Auseinandersetzung um politische Begriffe und Symbole besondere Bedeutung erlangt. Die Entwicklung in Europa nach dem Zweiten Weltkrieg, der staatliche und gesellschaftliche Neubeginn in Deutschland in zwei sich gegenseitig negierenden Ordnungssystemen, hat zwangsläufig zur Folge gehabt, daß man der jeweils "anderen Seite" die Legitimation streitig macht und die Symbole des eigenen politischen Selbstverständnisses offensiv vertritt. Auch nach dem Ende des Kalten Krieges und dem Abschluß der Vertragswerke mit der DDR und den anderen sozialistischen Staaten im Zuge der westdeutschen Ostpolitik blieb diese Konfliktebene zwischen der Bundesrepublik und der DDR sowie ihren sozialistischen Verbündeten im Prinzip erhalten. Das konnte eigentlich nicht verwundern, handelt es sich hierbei doch ihrem materialen Wesen nach um eine ideologische Auseinandersetzung.

Ein aktuelles Beispiel, auf das hier näher eingegangen werden soll, bildet die politische Auseinandersetzung um die offizielle Staatsbezeichnung der Bundesrepublik

Deutschland. Es handelt sich dabei um zwei Problemkreise. Der eine bezieht sich auf die Verwendung der Abkürzung "BRD" für diese Staatsbezeichnung in der Bundesrepublik. Der andere betrifft die von der Sowjetunion und anderen sozialistischen Staaten gebrauchte genitivische Bezeichnung "Bundesrepublik Deutschlands . . .". Die Kontroverse hat zum einen in der Bundesrepublik für innenpolitischen Konfliktstoff gesorgt, sie hat zum anderen eine außenpolitische sowie völkerrechtliche Dimension.

Die Abkürzung "BRD"

Wie der westdeutsche Staat offiziell heißt, darauf gibt seine Verfassung eine Antwort. In der Überschrift zum Grundgesetz, in der Präambel und in seinem Artikel 20 wird das staatliche Subjekt, auf den es sich bezieht, als "Bundesrepublik Deutschland" bezeichnet.

Die Frage der Staatsbezeichnung hat in den Erörterungen des Parlamentarischen Rates – des Gremiums, das die Verfassung auszuarbeiten hatte – breiten Raum eingenommen. Auf die alte Bezeichnung "Deutsches Reich" konnte und wollte man nicht zurückgreifen, auch wenn man sich mit diesem juristisch identifizierte. Andere Bezeichnungen, wie "Bund deutscher Länder", "Union" und "Deutsche Republik" fanden keine tragfähige Mehrheit. Man hat die Formulierung Bundesrepublik Deutschland gewählt mit Begründungen, die etwa auf die moralische Attraktion des Begriffes für die junge Generation abstellten oder mit dem Wort Deutschland, das nie zuvor Bestandteil einer amtlichen Staatsbezeichnung war, einen sentimental und nicht machtpolitischen Pathos verbanden.² Die entscheidende politische Motivation für die gewählte Bezeichnung bestand offenkundig darin, daß sich der Parlamentarische Rat als Sachwalter nicht nur der westdeutschen Bevölkerung, sondern des gesamten deutschen Volkes verstand, was in der Präambel zum Grundgesetz ja auch in einer entsprechenden Formel zum Ausdruck gebracht wird.³

In der Bundesrepublik gewöhnten sich die Bürger daran, ihren Staat mit Deutschland schlechthin zu identifizieren. Das Kürzel "BRD" wurde früher nicht nur gestattet, sondern auch offiziell gebraucht. Praktisch erst mit den siebziger Jahren wurde für die Bundesrepublik die Bezeichnung des eigenen Staatswesens zum politischen Problem, als man in der DDR von offizieller Seite die Abkürzung in den ständigen Sprachgebrauch einführte. Zu gleicher Zeit erfuhr es in Westdeutschland insofern einen Bedeutungswandel, als es von einigen, vor allem von der westdeutschen kommunistischen Partei, zum Instrument einer politischen Programmatik gemacht wurde. Von nun an kam es in der Bundesrepublik in Verruf, eine kommunistische Agitationsformel zu